

- IFLA-congres Gothenburg
- Is de klassieke inventaris voorbijgestreefd?

Het 76e IFLA-congres, Gothenburg 10-15 augustus 2010

"A fight against illiteracy is a fight for Dignity. Dignity and Knowledge go hand in hand. The Library is the Temple of Dignity and if my metaphor is correct than is the Librarian the guardian of Dignity. ...The individual is more important than the race, as an author I can understand this. The link between the reader and the writer is the librarian." (Henning Mankell, Keynote IFLA 2010)

De International Federation of Library Association (IFLA, www.ifla.org) is een internationale organisatie die de bibliotheken met haar diensten, gebruikers en professionelen vertegenwoordigt. Elk jaar organiseert IFLA een internationaal congres, waarbij alle secties rond één thema werken. Het thema van dit jaar, 'Open access to knowledge - promoting sustainable progress' trok meer dan 3000 deelnemers die uit 159 sessies en 42 bibliotheekbezoeken, verdeeld over 5 congresdagen, konden kiezen.

Als vertegenwoordiger van de sectie Wetenschappelijke en Documentaire Informatie (WDI) van de VBAD nam ik hier ook aan deel. Dit congres was niet nieuw voor mij. Als actief lid en Information Officer van de sectie 'Health & Biosciences', krijg ik een goed zicht op de werking van IFLA en kan ik tevens binnen mijn eigen sectie mee de richting bepalen. Dit jaar trokken verschillende secties mijn aandacht met onderwerpen als informatiegeletterdheid, open access, toegang tot gezondheidszorg. Door mijn interesse voor het aanleren van informatievaardigheden zal ik mij binnen deze kroniek beperken tot dit aspect en de integratie hiervan binnen het curriculum.

Zelf werk ik in de Biomedische Bibliotheek van de Universiteit Gent – Universitair Ziekenhuis Gent. Daarom nam ik deel aan de voorstelling van de Biomedische Bibliotheek van de Universiteit van Gothenburg. De bibliotheek ligt op wandelafstand van het Sahlgrenska ziekenhuis en biedt diensten aan zowel studenten, professoren, onderzoekers

als clinici. Het ziekenhuis beschikt daarnaast nog over zijn eigen bibliotheek met eigen budget en personeel. De biomedische bibliotheek van Gothenburg is één van de drukst bezochte bibliotheken van de universiteit. De centrale bibliotheek van deze Universiteit heeft zo'n 1550 bezoekers per dag en de biomedische 1450, wat veel is, rekeninghoudend met het feit dat hun collectie voor een groot stuk digitaal beschikbaar is. De bibliotheek is meer dan een verzamel/bewaarplaats voor informatie. De focus ligt nu meer en meer op onderwijs en de actuele noden binnen dit onderwijs. Zo worden er speciale studieruimtes voor zowel individueel als groepswork voorzien en is de begeleiding van studenten en professoren in informatievaardigheden één van de hoofdtaken. De bibliotheek volgt daarbij nauwgezet de 'Higher Education Act' van Zweden op, waardoor er zo veel mogelijk lessen in informatievaardigheden in de studieprogramma's geïntegreerd worden.

De Biomedische Bibliotheek biedt haar lespakketten op een gedifferentieerde manier aan, via groepsonderwijs tot een individueel aangepast programma.

Groepsonderwijs: het onderwijs in Zweden is volledig gratis en toegankelijk voor iedereen. Eén ieder kan dan ook gebruik maken van de diensten van de bibliotheek. Zo worden er regelmatig cursussen door externen aangevraagd. Dit kunnen privépersonen (in mindere mate) of instellingen zijn, zoals bijvoorbeeld het ziekenhuis van Sahlgrenska. De lessen die door zowel internen als externen worden aangevraagd zijn wel betalend, 900 SEK/ uur (ongeveer 90 euro/uur) voor een lid van de faculteit en 1800 SEK/uur (ongeveer 180 euro/uur) voor externen. Ondanks de kost werden er in het afgelopen semester toch 550 uren les gegeven. Door de enorme vraag beschikt de bibliotheek dan ook over een paar lesgevers, zonder bibliotheekachtergrond, die hier 50 procent van hun tijd aan spenderen.

Wanneer het om geïntegreerde lessen gaat, worden deze met de professor van het vak besproken; er wordt geen afzonderlijk examen voor afgelegd; de evaluatie is in de

Foto: Myriam Lemmens.

vorm van een paper en/of powerpointpresentatie. Men kan dus niet echt spreken van een cursus met kredieten, opgenomen in het curriculum en gevolgd door een examen. Momenteel moet de lesgever zelf de lesuren aan de bibliotheek aanvragen. Deze worden wel volgens een 'Progression Model' opgebouwd, met telkens per niveau een handboek en een aangepaste leeromgeving om studenten te kunnen motiveren.

Aan de Universiteit van Gent worden er binnen de Faculteit Geneeskunde- en Gezondheidswetenschappen, cursussen informatievaardigheden in het curriculum opgenomen. Vanuit de eigen beroepservaring noteren we dat de informatiegeletterdheid van onze studenten er niet op verbeterd is. In tegendeel: het lezen, analyseren, bevragen en oplossen van problemen vergt meer en meer een extra begeleiding welke we door aangepaste cursussen binnen het curriculum deels kunnen opvangen. Ook tijdens gesprekken met collega's is het heel duidelijk dat er een nood is aan geïntegreerde lessen in informatievaardigheden in het curriculum. Op deze manier worden cursussen serieus genomen en zijn ze effectiever. De ervaring toont echter aan hoe moeilijk het is om vanuit de bibliotheek impact te hebben op de opbouw van een curriculum, waardoor het belangrijk is om via de professoren/vakgroepen het belang hiervan aan te tonen.

Groepsonderwijs met bijsturing in individueel onderwijs: de Biomedische Bibliotheek in Gothenburg is gestart met een project 'Learnable', waarbij studenten met een onderzoeksvraag begeleid worden. Door het feit dat studenten verschillende achtergronden hebben, speelt de bibliotheek in op de verschillende noden van de studenten. In een eerste, algemene les (+/- 270 studenten per semester), wordt er nagegaan hoe ver de studenten hun onderzoekskennis staat, hoe communicatief ze zijn, welke zoekmethoden ze kennen en welke ethische normen ten aanzien van gezondheid ze kennen. Vervolgens worden ze opgedeeld in groepen van 20 studenten en wordt hen geleerd om voor hun onderzoek aangepaste vragen te stellen. In een derde les krijgen ze een persoonlijke begeleiding waarbij hun zoekmethoden individueel besproken en bijgestuurd worden. Het voordeel van deze methode is dat studenten met een echte onderzoeksopdracht langskomen. De lesgever uit de bibliotheek zal, naast de professor van het vak, de opdracht lezen en mee beoordelen.

Individueel onderwijs: een dienst die algemeen aan de universiteit van Gothenburg wordt aangeboden en die zijn succes kent, is de 'Book a Librarian' waarbij je voor 45 minuten een bibliothecaris kan 'boeken' om je bij je persoonlijk werk te begeleiden en waarbij zo de informatie-

vaardigheden van de student, daar waar nodig, bijgestuurd worden.

In de Biomedische Bibliotheek van Gent wordt gestart met de uitbouw van de dienst, Reference Librarian waarbij volgens hetzelfde idee, doctoraatstudenten en onderzoekers in hun informatievaardigheden zullen worden begeleid. Door het grote aanbod van bronnen is het een noodzaak om als informatiespecialist de gebruiker te sturen.

Begeleiding in informatiegeletterdheid kwam ook terug in enkele presentaties zoals deze van **Kaijsa Calkins**, met de voorstelling van haar paper 'Embedding in the 21st Century Academy: Crossing curriculum and geography'. De studenten van haar instelling, University of Wyoming (Laramie, USA), zitten op verschillende locaties. Het principe van de universiteit bestaat er in dat alle studenten en lesgevers dezelfde dienstverlening moeten kunnen krijgen, waar ze zich ook bevinden. Hierdoor maken ze dan ook gebruik van embedded chat, IBL voor iedereen (ook voor studenten), On-site Reference en een Writing Center waarbij je samen kan zitten met lesgevers die je begeleiden in de techniek van het 'schrijven'.

Sommigen gaan naast de integratie in het curriculum nog een stuk verder. In het kader van vernieuwingen in de opleiding van het academisch personeel is er op het Department of Information Science aan de Universiteit van Praetoria (Zuid-Afrika) een studie gedaan met betrekking tot het vormgeven van een cursus informatiegeletterdheid. Het project is gebaseerd op het Model for Whole Brain Learning. Iedereen wil zijn informatie op een verschillende manier verkrijgen en dit heeft gevolgen voor de strategie in het lesgeven; het principe '1 staff fits all' werkt volgens hen niet. Een model van de hersenen wordt opgedeeld in vier kwadranten, waarbij elke kwadrant een type van persoon toegekend krijgt: A: het intellectuele type; B: het voorzichtige type; C: het emotionele type; D: het experimentele type. Aan deze types worden eerst karakteristieken gekoppeld en vervolgens een type van materiaal waar ze graag hun informatie halen, hoe ze graag communiceren enz... Type A en B maken bijvoorbeeld graag gebruik van boeken (ze zijn gestructureerd, houden van controle, planning), terwijl type C en D liever met andere materialen gaan werken (dit zijn de meer creatieve en ongestructureerde types die liever interactiever bezig zijn). Door een goede balans in het lesgeven, kunnen de verschillende types van studenten aangesproken worden en zullen ze zo elk op hun manier interesse hebben voor de cursus. Dit model van leren willen ze aan de universiteit van Praetoria voor alles wat ze doen als basis gebruiken. Ze zijn hier vrij recent mee gestart waardoor de toekomst verder zal uitwijzen wat de resultaten hiervan zullen zijn. **Anne-Louis De Boer** stelt dat dit model ook op de diensten van de bibliotheek kan toegepast worden.

Pleidooi voor IFLA 2011: door de uitgebreidheid van de secties; onderwerpen en aantal deelnemers, is het zeker een aanrader om naar dit internationaal congres te gaan.

Verschillende mensen die voor het eerst naar IFLA kwamen, waren verwonderd van de uitgebreidheid en de kennis die ze hebben kunnen opdoen en delen. Afspraak volgend jaar voor IFLA 2011 in San Juan, Puerto Rico, van 13 tot 18 augustus. Het thema is: 'Libraries beyond libraries: Integration, Innovation and Information for all'. Voor meer informatie: <http://www.ifla.org/en/ifla77>

Ann De Meulemeester

*Beleidsmedewerker Biomedische Bibliotheek
Universiteit Gent*

IFLA 2010 – Anders dan anders

Gothenburg, als invaller van het laatste jaar, deed de Scandinavische reputatie alle eer aan door een uitstekend georganiseerde conferentie aan te bieden met een eigen aanpak en een vernieuwde spirit. Elke conferentiedag startte met een keynotespreker. Het dagelijks krantje IFLA news was dit jaar zeer bondig, soms wel iets te kort. Maar er was een speciale website van de conferentie met dagelijks nieuws. Alle geleide bibliotheekbezoeken werden georganiseerd op dinsdag, de dag vóór de officiële opening. Zo bezocht ik in het stadje Trollhättan (65 km van Gothenburg) de bibliotheek van University West en de plaatselijke openbare bibliotheek.

De bibliotheek van University West is een hogeschoolbibliotheek in het moderne gebouw van de hogeschool, met vele faciliteiten voor de vele disciplines: technologie, informatica, gezondheidszorg, lerarenopleiding, talen, economische en gedragswetenschappen. Er zijn meer dan 10.000 studenten en 500 personeelsleden. Deze hogeschool heeft al een 20 jaar lange ervaring met de combinatie van leren en werken in hun 'Work Integrated Learning'-programma. De stadsbibliotheek van Trollhättan werd geleid door een Nieuw-Zeelander. Speciaal was de krantenafdeling, die buiten de openingsuren toegankelijk bleef, zonder personeel. Voor de statistieken werden de bezoekers ook hier geteld.

Tijdens de conferentieweek konden door de IFLA-deelnemers spontaan vele bibliotheken in Gothenburg en omgeving worden bezocht. Overal stonden personeel en vrijwilligers klaar om de conferentiegangers wegwijs te maken in de Zweedse bibliotheekwereld. Zo bracht ik een bezoek aan de universiteitsbibliotheek van Gothenburg, vlak bij het congrescentrum en de Stadsbibliotheek van Gothenburg. In de Stadsbibliotheek van Gothenburg was het ondanks de vele bezoekers toch rustig om te werken. Aan de Gamesafdeling was er wel wat rumoer. De infobalie verwerkte zeer veel vragen: een 200-tal door 2 medewerkers in 90 minuten.

Na verschillende bibliotheekbezoeken heb ik vastgesteld dat bibliotheken in Vlaanderen hetzelfde niveau verworven hebben als de Zweedse. De Zweedse bibliotheken hebben wel een extra troef met hun 'design'. Hun meubilair en inrichting is op dat vlak uniek. Zelfs in de overvolle Stadsbi-

bibliotheek van Gothenburg met een diversiteit aan stoelen, zetels en allerlei zitjes was het aangenaam verpozen. Het interieur van de hogeschoolbibliotheek was zeer modern en oogde zeer transparant.

Simone De Landtsheer

New paradigm, new educational requirements? Australian viewpoints on education for digital libraries/ Katherine Howard

Er is zeker nood aan een specifieke opleiding om te kunnen werken in de nieuwe digitale bibliotheken, maar die wordt best geïntegreerd in de bestaande opleiding van bibliothecarissen. Dat leerde de Australische bibliothecaris **Katherine Howard** uit een uitgebreide enquête bij gebruikers van academische bibliotheken en bij opleiders van bibliothecarissen. Howard presenteerde de resultaten op het IFLA-congres. In een bijkomende vraag prefereerden de meeste onder-

vraagden de integratie in een multidisciplinaire opleiding waarin het IT-aspect gecombineerd wordt met de klassieke techniek van het bibliotheekbeheer en de aandacht voor de sociale en culturele aspecten van het bibliotheekwezen. In de keuze binnen een lijst van concrete vakken (geput uit curricula elders in de wereld) kwamen vooral opleidingen als hoogste prioriteit naar boven over een verkenning van het aanbod en het functioneren aan digitale databanken, en over de wettelijke aspecten (copyright, auteursrecht, het management van digitale rechten). Ook de rest van de resultaten wees in de richting van de wenselijkheid van een volledige herziening van het curriculum van de bibliotheekopleiding, met het hoofdaccent op de digitale aanpak.

Myriam Lemmens
Bibliothecaris PHL

VOOR ...

- ⊗ openbare & wetenschappelijke bibliotheken
- ⊗ documentatiecentra, musea & archieven

DIE UITKIJKEN NAAR ...

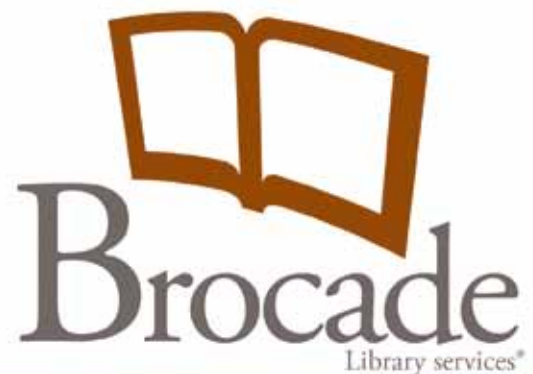
- ⊗ een nieuw & eigentijds automatiseringssysteem
- ⊗ een integraal webgebaseerde oplossing
- ⊗ een toepassing die intensief gebruik maakt van open source technologieën
- ⊗ een totaaloplossing waarvan de kosten beheersbaar blijven

DAT OPTIMAAL INTEGREERT MET ...

- ⊗ identificatiesystemen zoals de eID
- ⊗ RFID & zelfbedieningsomgevingen
- ⊗ andere catalogi & databanken

EN DE KLANT CENTRAAL STAAT MET ...

- ⊗ een attractieve & kneedbare publicatieomgeving
- ⊗ een persoonlijke attendering op aanwinsten (SDI)
- ⊗ herinneringen via e-mail (vb. leen- & reservatiedrukwerk)
- ⊗ online IBL, reservaties & magazijnaanvragen

CIPAL

Cipalstraat 1
2440 Geel
☎ 014 576 211
☎ 014 583 500
✉ ap@cipal.be
★ www.cipal.be

CIPAL DV verzorgt kwaliteitsconversies vanuit om het even welke omgeving naar **Brocade Library Services**®, en biedt totaaloplossingen op maat aan voor uw hardware, connectiviteit, beveiliging en integreert met aanwezige derde applicaties.

Brocade Library Services® wordt permanent verder ontwikkeld in samenwerking met de bibliotheek van de Universiteit Antwerpen.